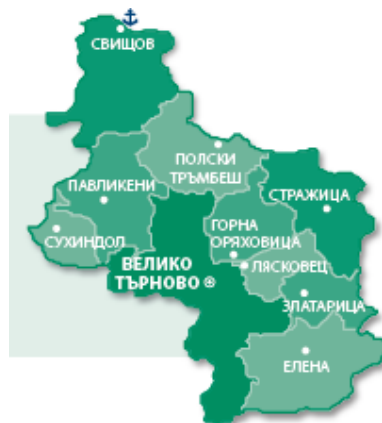
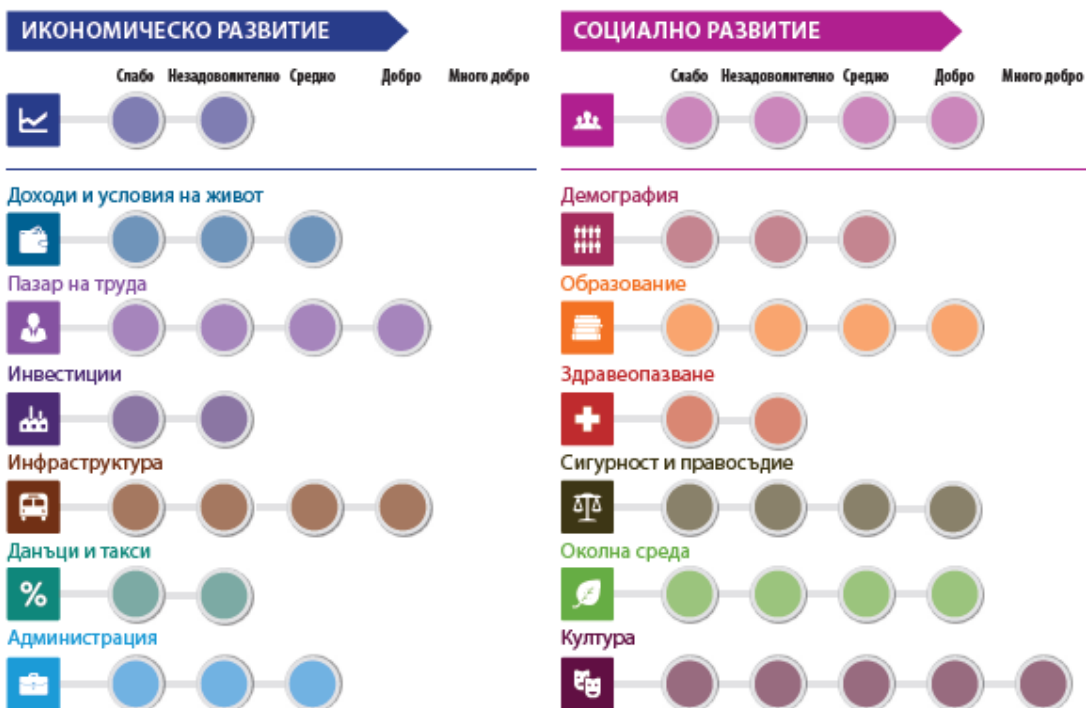

ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Велико Търново продължава да нараства, но не достатъчно, че да компенсира голяма си разлика със средния за страната. Заплатите и доходите в областта също нарастват, но докато заплатите продължават да изостават, доходите за първи път от поне десет години изпреварват средните за страната. Възстановяването на пазара на труда след кризата е способствано от сравнително добрата образователна структура на работната сила. Бизнес и инвестиционната активност в област Велико Търново продължават да изостават. Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в областта е по-висока от средната за страната, но по-ниският дял на автомагистралите и първокласните пътища предопределя ниското качество на пътната настилка в областта. Усреднените нива на местните данъци и такси в общините в област Велико Търново са сравнително високи. Общините в областта традиционно имат сравнително висока прозрачност на работата си, а покритието на кадастралната карта на територията на областта се повишава значително.

По-бързото застаряване на населението в областта е обусловено от сравнително ниската раждаемост и изселването от областта. Областта се представя сравнително добре в сферата на образованието, като продължава да е областта с най-висок относителен брой на студентите. Велико Търново е сред областите с най-малък относителен брой на леглата в многопрофилните болници, относителният брой на лекарите е сравнително нисък, което обяснява и значително по-ниския брой на преминалите болни за лечение в местните болници. Сравнително слабата урбанизация на област Велико Търново обяснява и сравнително ниската свързаност на населението с обществена канализация. В същото време замърсяването на въздуха в областта с е значително по-ниско, а обемът на образуваните битови отпадъци – по-малък. Културният живот в област Велико Търново е силно застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Велико Търново продължава да нараства, но не достатъчно, че да компенсира голяма си разлика със средния за страната. През 2016 г. БВП на човек от населението в областта достига 8 611 лв. при 13 206 лв. на човек за страната. Заплатите и доходите в областта също нарастват, но докато заплатите продължават да изостават, доходите за първи път от поне десет години изпреварват средните за страната през 2017 година. Това води и до намаляване на бедността в областта, въпреки че нивата ѝ остават над средните.

Икономическата активност в областта намалява през 2017 г. и вече изостава спрямо средните стойности за страната. Намалението ѝ обаче е съпроводено от нов ръст на заетостта и бързо намаление на безработицата. През 2017 г. коефициентът на заетост в област Велико Търново достига 66,3% (при 66,9% за страната), а този на безработицата – 4,6% (при 6,2% за страната). Възстановяването на пазара на труда след кризата е способствано от сравнително добрата образователна структура на работната сила, въпреки че през 2017 г. тези показатели за влошават. Делът на висшистите сред работната сила намаляват до 22% (при 28% за страната), а този на населението с основно и по-ниско образование се повишава леко до 15% (при 17% за страната). Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на 15-19 г. към това на 60-64 г. за областта остава значително по-нисък от средния за страната – 58% (при 64% за страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да влязат в пенсионна възраст в близките няколко години отговарят 58 души, които тепърва ще се влеят в пазара на труда.

Бизнес и инвестиционната активност в област Велико Търново продължават да изостават. Относителният брой на предприятията се задържа на 43 на хиляда души от населението при 57 на хиляда души за страната през 2017 година. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се свиват до под 1 500 лв. на човек (при близо 2 500 лв. на човек в страната), а относителният обем на чуждестранните преки инвестиции в областта остава над 5 пъти по-нисък от средния за страната, въпреки че нараства през последните години. Ръст се наблюдава и при усвояването на европейски средства в областта. Към 30 юни 2018 г. стойността на изпратените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достигат 1 301 лв. на човек (при 1 543 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много усвоява община Велико Търново, а най-малко – общините Полски Тръмбеш и Елена.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в областта е по-висока от средната за страната, но по-ниският дял на автомагистралите и първокласните пътища предопределя ниското качество на пътната настилка в областта. Достъпът и използването на интернет в областта се повишават и през 2017 г. са стойностите им са близки до средните за страната нива.

Усреднените нива на местните данъци и такси в общините в област Велико Търново са сравнително високи. С най-голяма разлика от средните за нивата нива са налозите върху недвижимите имоти на юридическите лица и върху превозните средства и леките автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW.

Общините в областта традиционно имат сравнително висока прозрачност на работата си. През 2018 г. средната оценка за областта достига 69,3% (при 65,2% за страната) като най-високи оценки отново получават общините Стражица и Горна Оряховица (над 75%), а най-ниски – община Полски Тръмбеш (под 45%). През 2017 г. покритието на кадастралната карта на територията на областта се повишава значително, достигайки 46% (при 11% през 2016 г.) при 37% за страната. Причината е включването в кадастъра на големи територии от общините Велико Търново, Горна Оряховица, Елена и Павликени. Никаква част от територията на общините Лясковец и Стражица пък все още не е включена в кадастралната карта.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Подобно на тенденциите в по-голямата част от страната, демографската картина в област Велико Търново продължава да се влошава и през 2017 година. По-бързото застаряване на населението в областта е обусловено от сравнително ниската раждаемост и изселването от областта. Коефициентът на естествен прираст отново намалява и вече достига $-9,1\%$ (при $-6,5\%$ в страната), а този на механичен прираст намалява до $-3,9\%$. Тези процеси водят и до нарастване на коефициентите на възрастова зависимост, които тенденциозно са значително по-високи от средните за страната.

Делът на градското население също нараства и през 2017 г. и достига $70,4\%$ (при $73,5\%$ за страната).

Областта се представя сравнително добре в сферата на образованието. Нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас се увеличава през 2017 г., следвайки нивото в страната. Дяловете на второгодниците и отпадналите от основното и средното образование намаляват. Средният успех на учениците на матурите по български език и литература през 2018 г. намалява значително и е под средния за страната, но делът на слабите оценки е съизмерим със средното за страната ниво. През последните няколко години относителният брой на учителите в основното и средното образование в областта се увеличава и за трета поредна година през 2017 г. е по-висок от този в страната.

Област Велико Търново продължава да е областта с най-висок относителен брой на студентите (77 на хиляда души при 32 на хиляда души за страната), въпреки че и през 2017 г. той намалява, следвайки тенденциите в страната.

Велико Търново е сред областите с най-малък относителен брой на леглата в многопрофилните болници и през 2017 г. – $3,1$ на хиляда души (при $4,9$ на хиляда души за страната). В допълнение относителният брой на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) в областта е сравнително нисък. Тези показатели обясняват и значително по-ниския брой на преминалите болни за лечение в местните болници – 153 на хиляда души (при 242 на хиляда души за страната).

Натовареността на окръжния съд във Велико Търново продължава да е значително по-ниска от средната за страната и през 2017 г. и това се отразява на бързината на правораздаването в областта. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок е 93% (при 91% в страната), а този на висящите дела – 7% (при 9% в страната).

Относителният брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта също е сравнително нисък, а традиционно Велико Търново се нарежда сред областите с най-висока разкриваемост на престъпленията. През 2017 г. тя е 61% при 45% в страната.

Сравнително слабата урбанизация на област Велико Търново обяснява и сравнително ниската свързаност на населението с обществена канализация и такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води и през 2016 година. В същото време замърсяването на въздуха в областта с въглероден диоксид е значително по-ниско от средното за страната, а обемът на образуваните битови отпадъци продължава да намалява и да се отдалечава от средните за страната нива.

Културният живот в област Велико Търново е силно застъпен. Въпреки че относителният брой на посещенията в местните театри и кина е по-нисък от средния в страната, музеите и библиотеките в областта продължават да се радват на значителен интерес. През 2017 г. областта е на второ място (след Габрово) по брой на посещенията в музеите ($2\,057$ на хиляда души при 722 на хиляда души в страната) и на първо място по брой на посещенията в библиотеките ($2\,438$ на хиляда души при 604 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2013	2014	2015	2016	2017
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7 802	7 832	8 288	8 611	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4 385	4 288	4 180	4 967	6 024
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7 262	7 662	8 213	8 934	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, %	30,2	24,4	30,8	30	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15-64 години (%)	65,5	68,1	69,8	70,3	69,6
Коефициент на заетост на населението на 15-64 години (%)	54,8	60,0	65,0	65,0	66,3
Коефициент на безработица на населението на 15-64 години (%)	16,2	11,7	6,8	7,6	4,6
Дял на населението с висше образование, 25-64 г. (%)	26,6	27,3	26,9	27,3	22,1
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	40	41	43	43	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1 576	1 541	2 056	1 488	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	355	434	500	608	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	46,6	55,0	60,7	56,9	66,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	25,7	27,7	26,7	25,4	26,1
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,7	10,4	11,0	45,8

Индикатори на социалното развитие	2013	2014	2015	2016	2017
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,9	-8,2	-8,2	-8,0	-9,1
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,7	-5,2	-3,1	-3,3	-3,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,27	4,24	4,24	4,10	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	6,6	5,5	6,2	8,6	7,8
Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, %	80,6	78,7	78,2	77,7	88,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	82,2	83,1	84,5	84,2	83,6
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	146,9	149,4	146,4	155,2	152,6
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,8	10,7	11,4	11,1	12,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	61,6	60,1	57,5	65,4	60,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,4	8,0	9,5	10,0	7,3
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	44,5	44,8	61,7	59	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, тонове вредни емисии/кв. км	148,6	131,1	46,6	34	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	396	471	444	338	530
Посещения в театрите на 1000 души от населението	123	122	71	125	148